

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXIX
Књига 57

Нови Сад, мај 1997
Број 5

САДРЖАЈ

Тема Гласника: ПРАВНА ДРЖАВА И АДВОКАТУРА

АДВОКАТУРА

Слободан Бељански
Јован Михајловић
Марија Белић

Правна држава и адвокатура / 163
Адвокатура и фискални прописи / 167
Редовна годишња Скупштина Адвокатске
коморе Војводине / 173

ЧЛАНЦИ

Др Маријана Пајванчић
Дејан Укропина

Немогућност шефа државе да обавља своје
дужности / 175
Сукцесија државе у области државних
архива / 183

АКТУЕЛНОСТИ

Соња Бркић

Поводом оснивања Друштва судија Србије / 192

ГЛЕДИШТА

Зоран Милошев Вучевић

Годишњица која није смела бити
заборављена / 196

Уређивачки одбор „Гласника“

Годишњица као повод за политичке
подуке / 199

ПРИКАЗИ

Др Станко Пихлер

Срђан Шаркић: „Средњовековно српско
право“ / 201

ХРОНИКА

Председник Републичке изборне комисије — Задужбински станови — Адвокатска комора
Војводине члан МУА — Превод Јустинијанових *Дигести* — Повећане судске таксе —
Друштво судија Србије — Саветовања у Суботици, Сокобањи и Брезовици / 205

ПРАКСА

Др Јанко Кубињец

Право на заступање као претходно питање / 208

САОПШТЕЊА

Са седнице Управног одбора Адвокатске коморе Војводине / 210

Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК” Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом

CONTENTS

Topic of Glasnik: RULE OF LAW AND THE BAR

THE BAR

Slobodan Beljanski	Rule of Law and the Bar / 163
Jovan Mihajlović	The Bar and the Normes of State Treasury / 167
Marija Belić	The Assembly of the Vojvodina Bar Association / 173

ARTICLES

Marijana Pajvančić, Ph. D.	The Impossibility of the State Chief to Perform His Duties / 175
Dejan Ukropina	The Succession of the State Archives / 183

ACTUALITIES

Sonja Brkić	The Foundation of the Serbian Judge Association / 192

REMARKS

Zoran Milošev Vučević	The Anniversary Which Must Not Have Been Forgotten / 196
Editorial Staff of „Glasnik”	The Anniversary as a Pretext for the Political Tutorings / 199

REVIEWS

Stanko Pihler, Ph. D.	Srdjan Šarkić: „The Medieval Serbian Law” / 201

CHRONICLE / 205

CASE LAW

Janko Kubinjec, Ph. D.	The Law of Representation as a Preliminary Question / 208

NOTICES

- From the Meeting of the Managing Board of the Vojvodina Bar Association / 210

АДВОКАТСКА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Основана 1921. у Новом Саду

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Покренут 1. јуна 1928.

Главни и одговорни уредници

Др Косџа Мајински (1928—1932), др Никола Николић (1933—1936), др Василије Сџанковић (1936), др Славко М. Ђирић (1937), Владимир К. Хаџи (1937—1941), Милорад Бојић (1952—1972), Сава Савић (1973—1987), Мирослав Здјелар (1987—1994)

Уређивачки одбор

СЛОБОДАН БЕЉАНСКИ

главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Др Енике Веј, адвокат у Новом Саду, Милан Добросављевић, адвокат у Новом Саду, др Јанко Кубињец, адвокат у Бачком Петровцу, Срђан Миковић, адвокат у Панчеву, Пребрај Веселиновић, адвокат у Новом Саду, Радивоје Јовић, адвокат у Новом Саду

Технички уредник

Мирјана Јовановић

Адреса Уредништва
21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/І. Телефон: 021/29-459, 21-235
Рукописи се не враћају

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXIX
Књига 57

Нови Сад, мај 1997
Број 5

АДВОКАТУРА

УДК 342.1:347.965

Слободан Бељански
адвокат у Новом Саду

ПРАВНА ДРЖАВА И АДВОКАТУРА*

Постоји уверење да су правна држава и адвокатура у односу чисте и реверзибилне међусобне условљености. То би значило да нити има правне државе без адвокатуре, нити има адвокатуре без правне државе. Са првом поставком није тешко сложити се. Искуство нас учи, међутим, да другу поставку не можемо прихватити као правило.

Објашњење треба тражити у одговору на питање шта су *правни*, а не само шта су реални и историјски оквири правне државе. Није јуристичко питање, говорио је Јелинек, шта јесте својина, већ како се ова замишља. Феномени права у великој су мери иреални. Отуда су и правне фикције, као изрази трансценденције права, модуси посебних „правних рачуна” и законитости права. Трудећи се да одговори захтевима стварности право ову увек помало и престиже.

Када говоримо о правној држави поготово се налазимо у надискуственој правној сфери, па се, хтели ми то или не, у настојању да објаснимо шта правна држава заправо јесте, увек суочавамо са питањем како је замишљамо.

Знамо да је идеја о правној држави у модерном добу немачка творевина и да у свом либералном материјалноправном облику потиче из прве половине XIX в. од Роберта фон Мола: једнакост пред законом, отвореност јавних служби за све способне и квалификоване

* Реферат на редовној годишњој Скупштини Адвокатске коморе Војводине одржаној 19. IV 1997. године.

људе и лична слобода, са слободом мишљења, кретања и опредељења. Формалноправне елементе овој идеји дао је нешто касније фон Штал теоријом о правном осигурању путева и граница деловања државе. Из ове теорије развиће се концепција аутолимитације: држава је, доносећи прописе који је обавезују, дужна да и саму себе ограничи. Енглеско схватање о држави у којој се инсистира на квалитету а не само на ауторитету закона, допуњено је у XX в. де Малберовим тумачењем правне државе као државе установљене у интересу грађана.

Од тада је, и теоријски и практично, основни проблем творевине коју називамо правном државом управо међусобна условљеност аутолимитације и легитимације. Доноси ли држава такве законе какви су прихватљиви са становишта интереса грађана и какви су у складу са релативним фикцијама које називамо *колективна правна свест* и *ојцићейрихваћена правна начела*? И да ли, како и докле сила тих и таквих закона ограничава саму државну власт и њену силу?

Када говоримо о правном систему као основи правне државе на уму имамо повезан, непротивречан, јасан, потпун и применљив скуп норми, које, да би биле правне и изашле ван круга појединачне воље, морају обавезивати своје доносиоце, одговарати потребама друштва и испуњавати захтеве правичности и правне сигурности. У неку руку, дакле, на уму имамо и захтев који стоји иза питања Макса Вебера „шта важи идеално као право“, али и подухват који је покушао да оствари Јустинијан када је у свом *Corpus iuris*-у, како је сам писао, отклонио понављања и супротности, избацио оно што је превазиђено и створио хронологију конституција да би смисао правила учинио јаснијим, олакшао и убрзао вођење спорова и при томе допринео да се закони поштују и да доведу до сигурности грађана (*legum vero praesidia et firmissima subiectis effecimus*).

Правна држава, дакле, јесте владавина закона. Али не било каквих закона, већ закона који данас омогућују слободно, демократско друштво. Правна држава, исто тако, има низ унутрашњих и спољашњих ограничења која њен суверенитет, или тачније моћ експонената њене власти, у погледу садржине и квалитета закона чине хетерономним, и то како у односу на снагу самих закона, тако и у односу на правну свест, интересе грађана, међународне правне акте и институције међународне заједнице.

Није потребно да пођемо од оваквих идеалних мерила, довољно је да се ограничимо на далеко скромнија мерила тзв. минималне правне државе, да бисмо закључили да државу у којој живимо не можемо назвати *правном*:

— њени системски закони нису установљени у интересу грађана, већ у циљу перпетуирања исте политичке групе на власти;

— њени закони немају сталност и јасност, њима се не гарантује једнакост и правна сигурност, они су, преко сваке мере допуштене за демократску државу, рестриктивни и репресивни;

— у њој није изведена подела власти; доминантна сила у друштву је политичка воља, а извршна власт доминира над законодавном и судском;

— група на власти није подложна ни тим и таквим законима; чим почну да јој сметају или да је угрожавају она их или олако мења, или суспендује подзаконским актима, или једноставно не примењује;

— устав је израз потпуне правне хипокризије; његове прокламације о слободама и правима грађана, тржишној привреди, равноправности и заштити приватне својине, подели власти и независном судству нису наишле ни на разраду у законима ни на прихватање у пракси;

— криминал је постао средство политичке моћи и социјалне и привредне регулативе;

— правосуђе је материјално и стручно до краја деградирано а формацијски потпуно потцењено.

Исти политички сој, са истим или веома сличним идеолошким догматизмом, поштапајући се с времена на време националистичком демагогијом, покушава да своју власт веже и за номиналну промену политичког и правног система. Све ово прати обезвређени систем образовања, од кога је, с мање или више успеха, тражено да затире слободну личност и самостално мишљење, а засутог морем бескорисних података и лоших систематика створи таквој власти погруженог или ревносног саучесника. Нараштајима младих људи, доведених на размеђу путева који воде ка подаништву или отпадништву, овакав систем на негативан начин одређује перспективе, мења карактере и утиче на ниво њихове опште и правне културе.

Каква је улога адвокатури у свему овоме?

И у време монопартијске политичке диктатуре дисиденти и поједини адвокати били су једини коректив затвореног друштва. У не мањој мери адвокати би то требало да буду и данас. Сваки адвокат понаособ носи одговорност онога ко је у пракси у прилици да у социјалној микросфери правосуђа и управе уочава грешке, на њих указује и покушава да их спречи или отклони. Адвокатске коморе то исто треба да чине на општем плану, упозоравајући на кршење закона и на законе и друге прописе који нису у складу са уставом или нису правно утемељени. Адвокатске коморе то су и чиниле, нарочито у неколико последњих година.

Али, не мали број адвоката повео се за примером грабежи и расула. Отуда се ових година сусрећемо са забрињавајућим немаром према кодексу професионалне етике, са нелојалном конкуренцијом, са низом привилегија којима прибегава део адвоката пристиглих из правосуђа и полиције, са комплотима са судијама и тужиоцима, са организованом дистрибуцијом кривичних предмета у полицији и затворима, са адвокатуром као покрићем за бављење неадвокатским пословима.

На тај начин је адвокатура у једном делу постала саучесник а у другом делу талац и жртва криминализоване државе, склоне незакону и сваковрсним злоупотребама.

Ипак, свако од нас зна за одређени круг адвоката, а верујем да их је знатно више од оних за које знамо, који се држе часно и непоколебљиво. Само такви адвокати у данашњим условима могу представљати толико потребан *покрећивач правног општења*, отпора незнању, произвољности, незаинтересованости, ароганцији, лењости, поткупивости и склоности злоупотребама и у властитим редовима и у све три гране власти, посебно у извршној и судској.

Осећај за право не нестаје пред призором гажења правних принципа. Отуда је, мада не на дуги рок, ипак могућа адвокатура и у држави која није правна држава. Код нас нема правне државе. Али, још увек има праве адвокатуре. А док такве адвокатуре има, има и наде за правну државу.

Јован Михајловић
адвокат у Зрењанину

АДВОКАТУРА И ФИСКАЛНИ ПРОПИСИ*

I

1. Адвокатура, као и сваки други појам, може се дефинисати на више начина. Један од њих је и одређивање положаја адвокатуре у друштву путем позитивних прописа. У овом раду ћу се ограничити на положај адвокатуре у склопу фискалних прописа наше Државе.

II

2. Према одредбама Закона о порезу на доходак грађана, адвокати се сврставају у групу пореских обвезника који порез плаћају на приходе од самосталне делатности. Закон дефинише пореске обвезнике из те групе као физичка лица која обављају послове којима се стиче приход од привредних делатности, од пружања професионалних и других интелектуалних услуга као и приходе од других делатности, уколико се на тај приход не плаћа порез по другом основу.

3. Даље, Закон прави разлику између обвезника који порез плаћају према стварно оствареном дохотку и оних који порез плаћају према паушално утврђеној пореској основици.

Разлика би се састојала у томе што порески обвезници који порез плаћају према стварно оствареном дохотку су дужни да воде евиденцију прихода и расхода — дакле пореске књиге — како би се могао тачно утврдити остварени доходак, док тзв. „паушалци” то нису дужни из простог разлога што се код њих претпостављени

* Реферат на редовној годишњој Скупштини Адвокатске коморе Војводине одржаној 19. IV 1997. године.

доходак — односно пореска основица — утврђује паушално, дакле на одређени начин произвољно, што чини порески орган својим решењем.

4. Детаљније разрађујући ову разлику можемо рећи да адвокати тзв. „књигаши” воде своје књиговодство слично као и правна лица — предузећа, односно да редовно књиже све своје приходе и расходе. Воде евиденцију основних средстава и врше њихову ревалоризацију и амортизацију. Имају права да на име трошкова књиже трошкове репрезентације и др.

За разлику од њих адвокати „паушалци” ништа од реченог не књиже са изузетком књижења промета у посебној књизи насловљеној „евиденција о промету”.

5. По садашњим прописима уведена је новина а то је обавеза „паушалаца” да као и „књигаши” све своје приходе и расходе остварују искључиво преко свог жиро рачуна, што у ранијим законским решењима није било присутно.

То значи да и „паушалци” као и „књигаши” морају приходе остварене наплатом својих услуга у готовини, да у виду дневног пазара уплате на свој жиро рачун и с друге стране да све своје трошкове плаћају искључиво путем свог жиро рачуна. На овај начин је неосновано измењен положај „паушалаца” и исти је приближен положају „књигаша”.

6. Одредбама Закона о платном промету регулисано је плаћање између учесника у платном промету у Југославији. Укратко речено учесници у платном промету су правна лица, радње које су дужне да воде пословне књиге и физичка лица. Они који путем пословних књига региструју све приходе и расходе су дужни да плаћања врше искључиво путем својих жиро рачуна, а само изузетно и готовински. Те изузетке одређује својом одлуком Губернер НБЈ.

Ово је та фамозна одлука о плаћању готовим новцем.

7. Према упутствима Удружења банака, та одлука о плаћању готовим новцем примењује се на све субјекте, дакле и на „књигаше” и на „паушалце”. То значи, да према мишљењу банака, применом одлуке о плаћању готовим новцем, адвокат може дневно подизати са свога рачуна до 500,00 н.д. готовинског новца и то само ради плаћања својих трошкова.

8. Када се сумаирају наведене законске одредбе, подзаконски акти и постојећа пракса државних и друштвених органа, може се закључити да адвокатура, што се финансијског окружења тиче, има незавидан, да не кажемо лош положај у нашем друштву.

Адвокат мора сав зарађени новац да депонује на свој жиро рачун са којег може подизати готовину само за плаћање одређених рачуна и то лимитирано до 500,00 н.д. дневно. Значи да адвокат не може располагати својим новцем као остали грађани. Не може ставити готовину у џеп и отићи у позориште, биоскоп, фудбалску утакмицу. Не може куповати на пијаци, не може понети готовину на

годишњи одмор. Једноставно не може имати зараду као што то имају остали грађани. Адвокат може једино плаћати трошкове пословања своје адвокатске канцеларије и то првенствено преко жиро рачуна, а изузетно готовински.

9. Овакав положај адвокатури је деградирајући и свакако да би га требало изменити. Још ако додамо да постоје казнене одредбе које предвиђају новчану казну до 1.000,00 н.д. због пропуштања уплате дневног пазара на жиро рачун, а да се по пракси државних органа може изрећи и казна забране обављања делатности те казна затвора, а све према не баш тачном тумачењу одредби Закона о порезу на доходак грађана и Закона о платном промету, тада је јасно да нешто није уреду са постојећом законском регулативом.

10. Но, да ли је и у пракси овако како је описано?

Свакако да није, гласио би одговор. Знамо да подижемо и више од 500,00 н.д. дневно и не уплаћујемо дневни пазар.

Вероватно је да се ниједан адвокат не придржава горе цитираних прописа и праксе надлежних органа, а то не чине ни пословне банке. Службеници банака исплаћују готов новац адвокатима и без приказивања рачуна који се наводно готовински плаћају, затим исплаћују такозвани „нето приход оснивача” као да је адвокат неки оснивач неког предузећа, затим дозвољавају адвокатима жирална плаћања не само трошкова пословања канцеларије већ и плаћања личне природе, рецимо уплате за годишњи одмор, куповину кућног намештаја, хране и др. што нема никакве везе са пословањем адвокатске канцеларије.

На овај начин је горе описани деградирајући положај адвоката у многоструком поправљен. Дакле, и непримењивањем прописа се могу постићи одређени циљеви.

11. На основу реченог долазимо и до истине данашњице у нашем друштву. Последњих година у нашој Држави постоји чудна пракса да се једноставно не поштују прописи и да је то свима прихватљиво. Таква недисциплина је захватила све слојеве друштва. Грађани не поштују Државу па не плаћају порезе, таксе, царине... док Држава не поштује грађане па крши основна грађанска права. У таквој ситуацији профитирају само несавесни док поштени страдају.

12. У нашем друштву је постао уобичајени начин размишљања да се „изиграју закони” да би се боље живело, или преживело. Тако размишљају и грађани а и сама Држава. Кулминација таквог понашања је недавно донет тзв. „*Lex specialis*” који представља тоталну деградацију судства и судске власти, а самим тим и деградацију начела уставности и законитости.

13. Уколико не прихватимо недисциплину као једини излаз из тешког положаја адвокатури у погледу финансијских прописа, можемо говорити о бољим законским решењима. Иако ми се чини да је данас о овоме бесмислено говорити, ипак ћу рећи да је основна грешка законодавца што је у погледу обавезе вођења комплетног

пословања преко жиро рачуна изједначио „паушалце” и „књигаће” иако до 1994. г. то није био случај. На овај начин је „паушално” опорезивање изгубило свој основни смисао.

Друга велика грешка је што законодавац у исти кош ставља адвокате „књигаће” и трговинске радње иако у самом пословању не постоје сличности већ велике разлике између адвоката и самосталних радњи.

14. До 1994. године законска решења су изузимала „паушалце” од обавезе да сва своја примања и расходе воде искључиво преко својих жиро рачуна. На тај начин су „паушалци” могли да присвајају готовину наплаћену од странака, а такође су могли да слободно располажу и новцем са жиро рачуна.

Зашто је законодавац то изменио?

Могу да претпоставим да је монетарна политика то захтевала. Ако се сетимо да је 1994. г. уведен нови динар и да је заустављен пад вредности динара у односу на девизе, јасно је да је законодавац хтео да контролише количину готовог новца на тржишту, па је то разлог што је посегнуо за оваквим решењем.

Могуће је да је такво решење и дало резултате, али свакако да то није у складу са основним уставним начелима нити је у складу са начелом законитости. Ово из разлога што лимитирање права „паушалаца” да располажу својим новцем је директно кршење права грађана на својину.

15. Оваквим решењем законодавац је хтео да спречи излазак новца на улице и црно девизно тржиште. Крајем 1993. г. је дошло до масовније појаве да су и приватна и друштвена предузећа плаћала „паушалцима” — дакле пореским обвезницима разних професија који су порез плаћали „паушално”, а не адвокатима или не само адвокатима „паушалцима” — фиктивне рачуне за наводно извршене услуге док су „паушалци” за тај новац куповали на црном тржишту девизе и исте уз провизију давали предузећима. Тако су предузећа успевала да преко „паушалаца” набављају девизе на црном тржишту.

Када је уведен нови динар, у Одлуци о плаћању готовим новцем се први пут појавила реч „паушалци”. Наиме, тада је противно одредбама Закона о платном промету Губернер НБЈ прописао да се наведена одлука односи и на „паушалце”.

Након овога је измењен и Закон о порезу на доходак грађана где је у чл. 135. изостављена реч „паушалци” тако да се обавеза вођења свих прихода и расхода искључиво преко жиро рачуна проширила и на „паушалце”.

Након ових измена Закона, опет је промењена Одлука о плаћању готовим новцем у којој се сада наводи да се иста примењује на све субјекте који су дужни да отворе жиро рачун.

16. Свакако да на овај начин Држава успева да контролише количину готовог новца на улицама, али једна нормална држава то

не може чинити ускраћивањем права грађана, већ то мора чинити као права Држава откривањем и кажњавањем криминалаца.

Овако како сада Држава делује и размишља личи на примитивну логику: „Ако забранимо грађанима да возе аутомобиле, неће бити саобраћајних незгода”.

17. Оваквим решењима је „паушално” опорезивање изгубило свој смисао. Код „паушалног” опорезивања висина дажбина према Држави се паушално утврђује. Порески обвезник може стварно зарадити или више или мање од паушално утврђене пореске основице те у зависности од тога може или боље или лошије „проћи”. Ако заради више од паушално утврђене основице онда ће платити мање од „књигаша” а ако заради мање од паушално утврђене основице онда ће платити више од „књигаша” који плаћају порез према стварно оствареном приходу. Дакле, паушално опорезивање подсећа на игре на срећу.

Али, при садашњем законском решењу и наведеној пракси државних и друштвених органа, ако „паушалац” заради мање или исто онолико колико је пореским решењем паушално утврђена пореска основица, само тада може сав зарађени новац да присвоји за себе, а ово из разлога што пословне банке исплаћују „паушалцима” без лимита са жиро рачуна тзв. „нето приход основача” који утврђују према наведеном решењу пореског органа о паушално утврђеној пореској основици. Но, уколико „паушалац” којим случајем заради више од онога што је у решењу утврђено као пореска основица, тада не може нити присвајати нити располагати са тим више зарађеним новцем. Тај више зарађени новац „паушалац” може користити евентуално за плаћање трошкова пословања у наредној години, или може да затражи од пореског органа да га додатно опорезује како би и тај вишак новца могао да присвоји као нето приход оснивача.

И сада се долази до апсурда. Ако код паушалног опорезивања треба да се утврђује реално остварени доходак онда то није паушално опорезивање.

Сматрам да би требало изменити чл. 135. Закона о порезу на доходак грађана и у исти вратити изгубљене речи које су у ранијим законским решењима обавезу вођења прихода и расхода преко жиро рачуна везивали само за „књигаше” а не и за „паушалце”.

18. Што се тиче горе наведене друге грешке законодавца што у исти кош ставља адвокате „књигаше” и самосталне трговинске и друге радње могу рећи да Закон о платном промету као учеснике платног промета дефинише правна лица, затим радње без својства правног лица које су дужне да воде пословне књиге и најзад физичка лица. Поставља се питање да ли су адвокати који су дужни да воде пословне књиге исто што и наведене радње?

Према судској пракси и пракси пословних банака адвокати „књигаше” се изједначавају са радњама, односно под појмом „радња” се подразумевају сва физичка лица дефинисана Законом о личном

раду као и остала физичка лица дефинисана другим законима, што подразумева и Закон о адвокатури.

Ово свакако да нити је у складу са начелом уставности и законитости нити је сврсисходно.

Другачији начин пословања има трговинска радња од адвокатске канцеларије. Док радње имају велике сличности са предузећима дотле је адвокатско пословање потпуно различито од пословања предузећа.

19. Требало би ослободити адвокате „књигаше” обавезе вођења компликованог књиговодства као и обавезе вођења прихода и расхода искључиво преко жиро рачуна. Адвокат би требало да има обавезу да уредно књижи приходе и расходе, да плаћа аконтацију пореза и на крају године да поднесе пореску пријаву, а да зарађеним новцем слободно располаже. С друге стране Држава би требало да то контролише али не увођењем рестрикција већ својом активношћу путем надлежних органа, као што се то чини у свим цивилизованим друштвима. Уосталом таква решења су постојала и у нашој Држави до 1990. г.

III

20. На крају се поставља питање зашто адвокатура као водећа духовна снага друштва не учини нешто у корист побољшања сопственог положаја?

Како је време показало тренутно више успеха постижу нелегални путеви исказивања незадовољства и захтева за легалношћу но коришћење правосудног система. Примера ради познати штрајкови су дали више успеха но све иницијативе за испитивање уставности и законитости.

Свакако да такво стање не треба да створи општу апатију, али је јасно да оставља горак укус.

РЕДОВНА ГОДИШЊА СКУПШТИНА АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Редовна годишња Скупштина Адвокатске коморе Војводине одржана је 19. 04. 1997. године са следећим дневним редом: 1. Отварање Скупштине и утврђивање броја присутних чланова; 2. Избор Радног председништва; 3. Усвајање записника с претходне Скупштине; 4. Извештај председника Управног одбора о раду органа Коморе за протекли период; 5. Основни реферат: Правна држава и адвокатура (референт Слободан Бељански); 6. Адвокатура и фискални прописи (референт Јован Михајловић); 7. Предлог за доношење Пословника о раду Скупштине (референт Светозар Добросављевић); 8. Предлог за измену и допуњу Статута АКВ (референт Светозар Добросављевић); 9. Извештај благајника Управног одбора о финансијском пословању у 1996. години (референт Предраг Веселиновић); 10. Усвајање Завршног рачуна за 1996. годину; 11. Предлог Финансијског плана за 1997. годину; 12. Расправа о предлогу Управног одбора да се Адвокатска комора Војводине непосредно учлани у МУА и доношење одлуке о предлогу; 13. Расправа о извештајима и предлозима; 14. Усвајање предложених нормативних аката, доношење одлука и закључака о другим предлозима.

Радним председништвом, у коме су били г. Александар Пуhalовић, адвокат у Новом Саду, г. Нинослав Комлушки, адвокат у Зрењанину, г. Коста Милић, адвокат у Новом Саду и г. Милорад Мићовић, адвокат у Зрењанину, руководио је г. Миодраг Бисалов, председник Општинске организације адвоката у Новом Саду.

Свој Извештај о раду органа Коморе у протеклом периоду, који је раније објављен у *Гласнику*, председник Управног одбора г. Борбе Вебер је образложио и допунио на самој Скупштини.

На Скупштини су поднета два реферата: „Правна држава и адвокатура” (референт г. Слободан Бељански) и „Адвокатура и фискални прописи” (референт г. Јован Михајловић).

У дискусији су учествовали г. Јован Секел, адвокат у Зрењанину, г. Живојин Матејић, адвокат у Црепаји, г. Василије Букановић,

адвокат у Кули, г. Јован Михајловић, адвокат у Зрењанину, г. Светозар Добросављевић, г. Александар Грчки, г. Томислав Милић, г. Борђе Вебер, г. Слободан Бељански, г. Миливој Каћански, г. Милан Добросављевић и гђа Маја Гојковић, адвокати у Новом Саду.

Скупштина је усвојила Пословник о раду Скупштине, Измене и допуне Статута АК Војводине и донела одлуку да се Адвокатска комора Војводине непосредно учлани у Међународну унију адвоката.

Скупштина је такође усвојила записник с претходне Скупштине, Извештај председника Управног одбора о раду органа Коморе за протекли период, Извештај благајника Управног одбора о финансијском пословању у 1996. години, Завршни рачун за 1996. годину, Финансијски план за 1997. годину.

Скупштина је изабрала Изборну комисију у саставу: г. Зоран Алексић, адвокат у Новом Саду (председник), г. Небојша Марушић, адвокат у Новом Саду (заменик председника), г. Душан Дубајић, адвокат у Сомбору (члан), г. Душан Радишић, адвокат у Сомбору (заменик члана); гђица Биљана Бјелетић, адвокат у Старчеву (члан), г. Мирко Букић, адвокат у Сремској Митровици (заменик члана), г. мр Славен Бачић, адвокат у Суботици (члан), и гђа Марта Улијан, адвокат у Ади (заменик члана). Разрешен је функције председника Основног дисциплинског суда г. Борђе Плачков, адвокат у Новом Саду, на свој захтев, а изабран за председника Основног дисциплинског суда г. Бранислав Вулић, адвокат у Новом Саду. Изабран је г. Борђе Матић, адвокат у Зрењанину, за члана Управног одбора, на упражњено место члана Управног одбора.

Марија Белић
секретар у Адвокатској
комори Војводине

Др Маријана Пајванчић
професор Правног факултета у Новом Саду

НЕМОГУЋНОСТ ШЕФА ДРЖАВЕ ДА ОБАВЉА СВОЈЕ ДУЖНОСТИ*

САЖЕТАК: Прилог се бави проблемом обављања председничких надлежности у случају: привремене или перманентне спречености, неспособности или немогућности председника републике да обавља своје надлежности; болешћу председника; одсуствовањем са националне територије и оставком. У таквим ситуацијама председничка овлашћења ће вршити неки од следећих субјеката: потпредседник, први министар или влада; председник парламента или председник сената, односно дома грађана; председник врховног суда.

Кључне речи: председник републике, спреченост, неспособност, немогућност, болест, одсуство, оставка.

Уставно-правна теорија показала је интерес за анализу проблематике политичке одговорности шефа државе и начин њеног уставно-правног регулисања. Иако устави уређују не само ранији престанак мандата шефа државе услед разлога политичке одговорности, ово питање није изазвало већу пажњу теорије. Намера нам је да, у овом прилогу, осветлимо проблем ранијег престанка мандата шефа државе и прелазак његових овлашћења на другу личност или колективно тело, у ситуацији када мандат шефа државе престаје раније из одређених, најчешће субјективних разлога. Ослањајући се на компаративна уставно-правна решења, приказаћемо како се у појединим уставним системима уређује ово питање.

* Рад примљен: 16. IV 1997.

1. Уставно-правни оквир

Највећи број устава садржи одредбе о томе ко преузима вршење надлежности шефа државе у случају када наступи неки од разлога који спречавају шефа државе да обавља послове из своје надлежности. Међу уставима који су чинили подлогу анализе, мањи број устава садржи исцрпнија материјална и процесна правила о овом питању. Таква правила садрже, на пример, устави: Шпаније, Норвешке, Бугарске, Румуније, Мексика, Грчке, Француске и Венецуеле. Већи број устава садржи само поједина материјална и процесна правила која уређују ситуацију у којој је шеф државе онемогућен да обавља своја овлашћења. Најчешће, ови устави наводе разлоге који онемогућавају шефа државе да обавља своје надлежности; ко преузима у таквој ситуацији обављање надлежности шефа државе; у ком року се расписују избори (или бира) шеф државе; инкомпатибилитет и др. Овакав пример пружају устави: Русије, Словеније, Хрватске, Исланда, Ирске, Мађарске, Словачке, Финске, Белгије, Јапана, Ирске, Турске, Уругваја, САД, Кипра, Швајцарске, Италије, Македоније. У мањем броју устава уређено је само питање на кога прелази вршење овлашћења шефа државе у ситуацији када он сам није у могућности да их обавља. На пример у уставима: Кубе, СРЈ, Србије.

2. Околности се наводе у уставима као разлог за прелазак надлежности шефа државе на неку другу личност или орган власти

Овлашћења шефа државе прелазе на другу личност (или колективно тело) у ситуацијама у којима је мандат шефа државе био краћи од периода на који је он изабран. Разлози ранијег престанка мандата шефа државе су по својој природи различити.

У уставима се наводе две групе разлога услед којих раније престаје мандат шефа државе:

Прву чине разлози везани за политичку одговорност шефа државе (на пример: престанак мандата по сили устава због повреде устава, издаје и сл.; разрешење; оставка). Ову групу разлога изостављамо из анализе.

У другој групи су разлози који нису повезани са политичком одговорношћу шефа државе. Реч је о разлозима различите природе које повезују извесна заједничка својства. У питању су одређени субјективни разлози. Када они наступе шеф државе није у могућности да обавља своје надлежности и оне прелазе на другу личност или колективно тело. Као разлози за ранији престанак мандата шефа државе наводе се: трајна или привремена неспособност за обављање надлежности; путовање; дужи боравак изван земље; здравствени разлози; тешка болест; смрт. У појединим уставима разлози се не наводе

прецизно, већ се сви обухватају општом уставном одредбом о немогућности обављања надлежности због било ког разлога (на пример: Финска, СРЈ, Србија).

С обзиром на различиту природу разлога за ранији престанак мандата шефа државе, у већем броју устава посебно се уређује поступак одлучивања о разлозима за престанак мандата чија је природа везана уз политичку одговорност шефа државе, а посебним одредбама уређује се ситуација у којој постоје разлози који онемогућавају шефа државе да обавља своје надлежности а нису политичке природе. Може се запазити да су устави прецизнији, као и да садрже већи број уставних норми, када уређују престанак мандата шефа државе из разлога његове политичке одговорности, док је то ређе случај када уређују разлоге који шефа државе онемогућавају да обавља своја овлашћења.

3. Утицај облика владавине на уставно уређивање овог питања

Облик владавине има утицаја на уставно-правно уређивање овог питања. Овај утицај огледа се, нарочито у односу на три питања.

Прво, само у монархијама малолетство монарха је разлог услед којег се вршење надлежности монарха поверава неком другом.

Друго, институт намесништва односно регента који обавља надлежности шефа државе за време док он није у могућности да их обавља, постоји само у монархијама.

Треће, само у државама републиканског облика владавине замишљива је и практично се среће у компаративној уставној пракси, институција потпредседника републике. Она је посебно карактеристична у председничким системима или у мешовитим парламентарно-председничким системима у којима се шеф државе бира непосредно од стране грађана.

4. Орган који покреће поступак у коме се утврђује да су наступиле околности које шефа државе онемогућавају да обавља своје надлежности

Највећи број устава не садржи изричите одредбе о овом питању. Изузетак од овог општег правила су, на пример, устави: Норвешке, који предвиђа надлежност Државног савета; Македоније, који покрећање поступка ставља у надлежност Уставног суда који, у оваквим случајевима, поступа по службеној дужности; Француске, који овлашћује Владу да покрене поступак; Шведске, где је то такође надлежност Владе.

У односу на ово значајно питање бројни уставни не пружају одговор. У односу на једно значајно процесно питање — ко покреће поступак у коме се утврђује постојање разлога који онемогућавају шефа државе да обавља своје надлежности — постоји у бројним уставима правна празнина.

5. Орган који доноси одлуку којом утврђује да су наступиле околности које онемогућавају шефа државе да обавља своје надлежности

С обзиром на начин уређивања овог питања уставни се разликују и могу се груписати:

У првој групи су уставни који ближе не уређују у чијој је надлежности утврђивање разлога који онемогућавају шефа државе да обавља своје надлежности (на пример: Куба, Мађарска, Словенија, Румунија, Словачка, Русија, Исланд, Финска, Кипар, Турска, Уругвај, Италија, Индија, Кина). Овој групи припадају и Устав СРЈ и Устав Србије.

Другу, мању групу чине уставни у којима је прецизирано који орган власти констатује наступање разлога који онемогућавају шефа државе да обавља своје надлежности (на пример: Белгија, Македонија, Шпанија, Норвешка, Бугарска, Хрватска, Ирска, Шведска, Грчка, Мексико, Швајцарска, Венецуела).

Органи у чијој је надлежности да констатују наступање разлога који онемогућавају шефа државе да обавља своје надлежности су различити у појединим уставним системима. Одлучивање о овом питању може бити у надлежности: парламента и његових домова (на пример: Белгија, Шпанија, Норвешка, Шведска, Грчка, Мексико, Швајцарска, Венецуела); уставног суда (Македонија, Бугарска, Хрватска) или Уставног савета (Француска); Врховног суда (Ирска).

Трећој групи припадају уставни који изричитом уставном одредбом делегирају законодавцу уређивање овог питања (на пример: Јапан, САД, Шведска).

Компаративна анализа указује да велики број устава и у погледу овог процесног питања пати од правних празнина.

6. Ко обавља надлежности шефа државе када наступе околности које га онемогућавају да их сам обавља

Највећи број устава садржи одредбе о томе ко врши надлежности шефа државе у случају када је он онемогућен да их обавља. Ово питање уређено је у највећем броју анализираних устава. Једино оно је уређено у свим уставима који су били предмет анализе. Када наступе разлози који шефа државе онемогућавају да обавља своја

овлашћења, вршење његових надлежности преузима било појединац било колективно тело, што је рећи случај. Уставно-правна решења су различита. У зависности од тога коме се у таквим ситуацијама поверава обављање надлежности шефа државе, устави се могу груписати у више група:

Првој групи припадају монархијски устави који вршење монархових овлашћења поверавају намесништву. Намесништво може бити поверено једном лицу (Белгија, Јапан) уз услов да је то лице члан краљевске породице (Шведска, Шпанија, Норвешка), или пак колективном телу када нема члана краљевске породице који би обављао функције намесника односно регента (Шведска, Норвешка).

Другој групи припадају републикански устави који вршење функција шефа државе у случају његове спречености, поверавају, по правилу једној личности — појединцу који већ обавља неку од високих државних служби. То могу бити:

— Потпредседник, уколико је уставом предвиђено да се поред председника републике бира и потпредседник (на пример у САД, Куби, Бугарској, Кипру, Уругвају, Кини, Индији) или да се пак изабере привремени председник или заменик председника (Мексико).

— Председник парламента (на пример: Македонија, Мађарска, Хрватска, Грчка, Венецуела, Србија) или председник једнога од парламентарних домова, по правилу сената (на пример: Румунија, Турска, Француска, Италија, СРЈ). У појединим уставним системима прописана је, у оваквим случајевима неспојивост истовременог обављања надлежности шефа државе и председника парламента, односно парламентарног дома. Обим и садржај инкомпатибилности је различито уређен. На пример: учешће у раду парламента али без права гласа (Македонија); забрана вршења посланичких права за време док обавља надлежности шефа државе (Мађарска, Финска).

— Влада као колективно тело уз могућност да вршење појединих послова из домена надлежности шефа државе повери председнику владе (Словачка).

— Председник владе (Русија, Финска).

— Посебно колективно тело које чине први министар, председавајући парламента и председник Врховног суда, коме председава председник парламента, а одлуке доноси већином гласова (Исланд).

7. Редослед по коме се на поједине личности преноси вршење овлашћења шефа државе

У уставним системима који исцрпније регулишу ово питање, уставом је утврђен и својеврстан редослед по коме вршење надлежности шефа државе прелази на другу личност (тело). То може бити од значаја уколико би личност која треба да преузме вршење

овлашћења шефа државе, такође била спречена да то учини. Такве одредбе садрже на пример:

— Устав Шпаније који утврђује да овлашћења монарха прелазе најпре на престолонаследника, потом на оца или мајку краља, а уколико ни они нису у могућности да преузму обављање надлежности монарха, тада на намесништво састављено од једне до три личности које одреди Кортес, уз услов да морају бити пунолетни шпански држављани;

— Устав Норвешке који утврђује следећи редослед: престолонаследник, Државни савет, Влада;

— Устав Бугарске који ове надлежности у првом реду поверава потпредседнику Републике, а ако он не може да их обавља тада председавајућем Народног скупа;

— Устав Румуније предвиђа прелазак овлашћења шефа државе на председника Сената, а потом на председника Дома грађана;

— Устав Финске који овлашћења шефа државе поверава првом министру, или пак министру кога одреди први министар;

— Устав Шведске где ове надлежности обавља припадник краљевске породице, или личност коју одреди Риксдаг;

— Устав Грчке поверава овлашћења шефа државе председнику Парламента; уколико он не може да их обавља, тада ће то чинити председник Парламента последњег сазива, а уколико је и он у томе спречен тада их обавља Влада као колективно тело;

— Устав Кипра уређује прелазак овлашћења шефа државе одређујући следећи редослед: потпредседник Републике, председник представничког дома, потпредседник представничког дома, најстарији по годинама посланик припадник одређене етничке заједнице;

— Устав Француске поверава овлашћења шефа државе председнику Сената, односно Влади као колективном телу, уколико председник Сената такође није у могућности да их обавља;

— Устав Венецуеле предвиђа: председника Конгреса, потпредседника Конгреса, председника Врховног суда.

8. Садржај и обим овлашћења шефа државе која прелазе на другу личност (орган) који обавља надлежности шефа државе

У највећем броју устава предвиђено је да појединац (орган) који врши надлежности шефа државе, када шеф државе није у могућности да их обавља, може обављати сва овлашћења шефа државе. Поједини устави то и изричито наводе (Уругвај), док у другима о овом питању нема изричитих одредаба, али се имплицитно може закључити да све надлежности шефа државе у таквим приликама прелазе на личност (орган) која га замењује.

Мањи број устава установљава извесна ограничења у обављању поверених надлежности шефа државе. У уставима који садрже одредбе о ограничавају вршења овлашћења шефа државе, личност која обавља овлашћења шефа државе не може обављати неке од следећих надлежности:

- Законодавни вето којим се лице на које прелазе овлашћења шефа државе не може користити (Мађарска);

- Распуштање парламента (Мађарска, Румунија, Словачка, Русија, Грчка, Француска);

- Помиловање, сем за одређена кривична дела, је право којим се лице које замењује шефа државе не може користити (Мађарска);

- Слање посланица парламенту о важнијим друштвеним питањима (Румунија);

- Расписивање референдума о питањима од националног интереса (Румунија, Русија, Грчка);

- Премапотпис сем за одређене акте (Словачка);

- Именовање државних функционера (Словачка);

- Упућивање предлога за ревизију устава (Русија);

- Оставка (Грчка);

- Смена владе (Грчка);

- Изношење закона или међународних уговора на референдум (Француска).

Бројни уставни не садрже изричите одредбе о обиму овлашћења шефа државе која прелазе на личност која га замењује. Како уставни који припадају овој групи изричито не ограничавају вршење појединих функција шефа државе у ситуацији када их уместо шефа државе обавља неко други, могло би се закључити да лице које замењује шефа државе може обављати и сва његова овлашћења. Овој групи припадају и Устав СРЈ као и Устав Србије.

9. Расписивање избора за шефа државе

Мањи број устава уређује у ком року се расписују избори за шефа државе у ситуацији када надлежности шефа државе врши друга личност јер је шеф државе онемогућен да их обавља. Рокови за расписивање избора су, по правилу, кратки (на пример: 10 дана у Уставу Грчке; 60 дана у Уставу Хрватске; 3 месеца у Уставу Румуније); али постоје и изузеци (на пример уставни: Ирске у коме је прописано да се избори за шефа државе имају одржати не пре 60 ни после 60 дана пре истицања мандата на који је биран шеф државе; Венецуеле који предвиђа расписивање избора по истеку мандатног периода на који је биран шеф државе). Ређе, уставни општом нормом утврђују да се избор председника има обавити у најкраћем могућем року. У појединим уставним системима ова се питања уређују законом који уређује избор шефа државе.

10. Трајање мандата лица које замењује шефа државе и могућност његовог избора за шефа државе

Само неки устави, углавном они у којима је предвиђена институција потпредседника, уређују дужину трајања мандата личности која обавља надлежности шефа државе. Потпредседник који врши надлежности председника републике обавља их најчешће до краја мандатног периода, или што је ређи случај, до избора новог председника.

Могућност да се исто лице кандидује на изборима за председника републике, по правилу није ограничена, сем изузетно, уколико околности које онемогућавају шефа државе да обавља своје надлежности наступе непосредно након избора, а устав не предвиђа могућност два узастопна избора.

Најзад, једино устав Француске садржи веома исцрпне одредбе којима уређује и ситуацију у којој би неки од разлога који онемогућавају шефа државе да обавља своје функције наступио у току трајања поступка за избор шефа државе.

THE IMPOSSIBILITY OF THE STATE CHIEF TO PERFORM HIS DUTIES

Dr Marijana Pajvančić

Summary

The article deals with the problem of exercised Presidency function in the event of: temporary or permanent inability, incapacity or disability of the President to serve; sickness of the President; absences from the National Territory and resignation. In such circumstances the Presidency functions shall be executed by one of the following subjects: Vice President; Prime Minister or Government; President of the Parliament or President of Senat or House of Deputies; President of the Supreme Court.

Key words: state chief, impossibility, incapability, absence, resignation.

Дејан Укройина

адвокатски приправник у Новом Саду

СУКЦЕСИЈА ДРЖАВЕ У ОБЛАСТИ ДРЖАВНИХ АРХИВА*

САЖЕТАК: Аутор анализира проблеме сукцесије државних архива. Обрађено је неколико ситуација, у зависности од модалитета сукцесије државе. Основни критеријум који треба да буде примењен је да архиви прате судбину територије у питању. Ипак, овај принцип је подложен променама, у зависности од воље страна уговорница.

Кључне речи: државни архиви, модалитет сукцесије, воља уговорних страна.

Реч сукцесија води порекло од латинске речи „*successio*”, што значи „наслеђивање” или „наследство”. У међународном праву сукцесија означава преношење права и обавеза једне државе (држава претходница) на другу државу (држава сукцесор).

Током историјског развоја правне мисли јављале су се различите теорије које су покушавале да реше проблематику овог питања. Класична теорија Хуга Гроцијуса поистовећује случај сукцесије државе са случајем смрти оставиоца у приватном праву, где, примењујући аналогију, говори о преносу права и обавеза једне државе на другу, као о преносу права и обавеза са *de cuius* на наследнике (универзална сукцесија). Крајем XIX и почетком XX века јављају се гледишта која одлучно негирају класичну теорију о универзалној сукцесији. Наиме, ове теорије (Cavaglieri, O'Conell) говоре да држава сукцесор не улази увек у исти правни однос који је имала претходна држава, јер није могуће апсолутно пренети сва права и обавезе.

* Рад примљен: 29. X 1996.

Савремено схватање о сукцесији за своју основу узима управу ову, другу теорију, и оставља могућност различитог решавања питања о сукцесији, у зависности од сваког појединачног случаја.

Данас су у примени две конвенције Уједињених нација које се баве овом проблематиком. То су Конвенција о сукцесији државе у односу на уговоре из 1978. године и Конвенција о сукцесији државе у односу на државну имовину, архиве и дугове из 1983. године.

1. ВРСТЕ СУКЦЕСИЈЕ

Сукцесија се, као правна установа, везује за промену територијалног суверенитета, а има за циљ регулисање последица на економском и правном подручју. До територијалне промене долази у случају:

- спајања више држава у једну (уједињење Србије и Црне Горе 1918. године, Сирије и Египта 1958. године, уједињење Немачке 1990. године),

- раздвајања једне државе на више других (Аустро-Угарска 1918. године, распад СССР-а 1991. године) и

- припајањем дела државне територије другој држави.

Као посебан облик промене територијалног суверенитета сматра се отцепљење колоније од метрополе, и стварање нове државе. Питање сукцесије се, у том случају, поставља у другачијем контексту. Пренос права и обавеза тада зависи од начина стицања независности, статуса територије пре проглашења независности и од метода колонијалне администрације.

2. ДРЖАВНИ АРХИВИ

Иако се сматрају делом државне имовине, архиви имају специфичан положај приликом сукцесије. Архиви, по својој природи, садржају и функцији, могу бити од интереса за обе стране, при чему се јавља проблем њихове поделе. Ту долази до изражаја особина архива да могу бити репродуковани, дуплирани, што није случај са другим деловима државне имовине, а што омогућава задовољење права државе сукцесора да преузме архиве, као и интерес државе претходнице за даљим коришћењем тих материјала.

Под термином „државни архиви” сматрају се сва документа, било које врсте, која на дан сукцесије припадају држави претходници, и у њеном су поседу по унутрашњем праву те државе.

У широј дефиницији, под „архивом” се подразумевају:

- документовани материјали институција, физичких и правних лица и

- институције које се баве чувањем докумената.

Архивски докуменат је сваки материјал који садржи аутентичан текст који може послужити у научне, друштвене или практичне сврхе. Такви документи могу бити писани и неписани, или од различитих материјала (папир, дрво, камен, стакло, филм). Основа сваког архива (институције) су свакако писани документи, али то могу бити и географске карте, цртежи, планови, нумизматичке или филателистичке збирке итд. Подаци садржани у документима такође су разнолики, и могу имати историјски, политички, правни, војни, културни или неки други значај. Најпрецизнија дефиниција термина „архив” налази се у Договору између Италије и Југославије од 23. 12. 1950. године.

3. ПРЕЛАЗАК ДРЖАВНИХ АРХИВА

Прелазак државних архива повлачи за собом гашење права државе претходнице, и рабање права државе сукцесора над државним архивима. Пренос се, по правилу, обавља без накнаде, а као датум преласка узима се датум сукцесије, уколико није другачије уговорено.

Клаузула о датуму сукцесије као датуму преласка архива, иако фактички архиви не морају тачно тада бити и физички пренети, има потпору у чињеници да тим датумом држава сукцесор постаје власник архива. Државе су слободне да уговоре и неки други датум. Архиви се преносе без икакве компензације, новчане или неке друге. Евентуална потраживања своде се на накнаду трошкова израде копија докумената.

Држава претходница је обавезна да предузме све потребне мере ради спречавања оштећења или уништења државног архива.

4. ПОСЕБНЕ КАТЕГОРИЈЕ СУКЦЕСИЈЕ ДРЖАВЕ

а) Трансфер дела територије једне државе на другу

Норме Бечке конвенције о сукцесији државе у односу на државну имовину, архиве и дугове, диспозитивне су природе. У случају трансфера дела територије једне државе на другу, оставља се државама у питању да саме уговоре начин преноса архива. Уколико такав споразум није закључен, примењују се одредбе Конвенције из члана 27:

— део државних архива државе претходнице, ради нормалне администрације територије на коју се сукцесија односи, треба да буде пренет на државу сукцесора,

— део државних архива државе претходнице, осим претходно наведеног, а који се односи искључиво или углавном на територију на коју се сукцесија односи, прелази на државу сукцесора.

Правна пракса је својим развојем утицала да се, поред наведених правила, изграде још нека која омогућују правилније решавање проблема који се јављају у овом облику сукцесије. Та правила односе се на:

1. Пренос на државу сукцесора свих архива који се односе на територију која је предмет сукцесије
2. Архиве које се не налазе на тој територији, а односе се на њу
3. Повезаност архиви — територија
4. Посебне обавезе државе сукцесора
5. Временско ограничење за пренос архива
6. Државне библиотеке.

Пренос на државу сукцесора свих архива који се односе на територију која је предмет сукцесије — У оквиру овог правила различит је однос према изворима архива, архивима као доказима, архивима као инструментима власти и архивима као делу историјског и културног наслеђа.

У погледу извора архива, данас не постоје опречна мишљења. Историјски, први извори јављају се у средњем веку, и настају приликом преноса територија. То се најбоље види на примеру француског краља Филипа Августа који је 1194. године саставио „Ризницу повеља“, збирку докумената који су се односили на његово краљевство. Када је 1271. године краљ Филип III наследио земљу Алфонса де Поитиера, пренео је све архиве везане за ту земљу и прикључио их већ постојећим у „Ризници повеља“. Таква пракса настављена је и касније.

У старим уговорима, архиви су преношени на државу сукцесора као доказ о власништву на одређеној територији. Управо због тога је тадашњим освајачима било веома важно да архиве освојене државе пренесу на своју територију.

Од XVI века схватило се да архиви, поред тога што конституишу неко право на одређеној територији, могу послужити и као инструмент владавине. Ту се јављају два посебна случаја. Први је уколико је сукцесор једна држава, када сви архиви прелазе на ту државу. Временом се усталио обичај да се архиви остављају на територији на коју се односе, ради лакшег административног управљања. Други случај постоји када се као сукцесор појављују више држава. Као пример може се навести уговор закључен између Прусије и Саксоније из 1815. године. Решење које је овде усвојено је да Саксонија задржи оригинале докумената, а Прусији пренесе оверене копије. Слично је уговорено и у Бечком уговору из 1866. године којим Аустрија преноси територију Венеције Италији. Пренет је и целокупни архив Републике Венеције, уз остављање могућности другој страни (Аустрији) да дуплицира документе који се односе на територије које остају у њеном поседу, а налазе се у архивима Венеције.

Уколико се архив не налази на територији која је променила суверенитет или је архив премештен са те територије, усвојено је

решење по којем се држави сукцесору предају сви документи, без обзира где се налазе. У уговору између Париза и Беча из 1814. и 1815. године, захтева се повраћај архива који су били пренети у Париз за време Наполеона. Специфичан је уговор између Италије и Југославије од 23. 12. 1950. године, у којем је уговорено не само преношење на Југославију постојећег архива, већ и свих докумената који убудуће доспеју у власништво државе Италије, локалних власти или јавних институција.

Питање је шта ће се догодити ако се архиви који се односе на територију која мења суверенитет, не налазе на тој територији, ни на територији државе претходнице. Уговором између Италије и Југославије предвиђено је да у том случају влада Италије мора настојати да документе прибави и достави их влади Југославије.

Веза архиви — територија је веома битна. Наиме, потребно је одредити које документе држава сукцесор може захтевати. Усвојена су два принципа, који се односе на место настанка документа, односно његову функционалну повезаност са територијом. Тешкоће настају уколико се веза архиви — територија мора одредити на основу врсте архива. Теоретичари се слажу да, када се документ у питању односи на државу претходницу, а делимично (или само у посебним случајевима) на пренету територију, такав документ остаје у власништву државе претходнице, уз обавезу преношења копије на државу сукцесора.

Територијалне промене често доводе и до миграција становништва, са територије која се преноси на територију државе претходнице. У циљу лакшег обављања административних послова, држава претходница може тражити од државе сукцесора копије свих потребних докумената који се односе на становништво. Држава сукцесор је обавезна да одговори том захтеву, али предајом докумената не може бити угрожен суверенитет државе сукцесора. Такође, она је у обавези да сачува документе које држава претходница може захтевати у будућности.

Временски рокови за предају архива различито су одређени у уговорима. Најбољи пример који говори о брзини преноса архива је уговор између Холандије и Пруске из 1816. године, у којем је предвиђено да се архиви преносе истовремено када и територија.

Преношење државних библиотека је проблем који се јавља у веома малом броју уговора. После Првог светског рата закључена су три таква уговора: између Русије и Летоније 1920. године, Русије и Литваније 1920. године и Русије, Пољске и Украјине 1921. године. У овим уговорима одређено је да се библиотеке преносе заједно са архивима.

Наведени примери из уговора, односно решења понуђена у њима, не могу се узети као апсолутни модел који ће бити примењен. Разлози се углавном своде на то да су уговоре о сукцесији писале државе победнице, и самим тим уређивале поједина питања сходно

својим интересима. Као други разлог наводи се модалитет сукцесије и специфичности. Ипак, могу се извући неки основни закључци:

1. *Архиви који имају везе са њеном територијом прелазе на државу сукцесора*

2. *Архиви који омогућавају управљање њеном територијом прелазе на државу сукцесора*

3. *Одговарајући локални архиви нису предмет сукцесије*

4. *Оставља се уговорним странама да, с обзиром на своје интересе, уреде комплетну материју сукцесије архива.*

б) Раздвајање државе на више других држава

Држава престаје да постоји када се од делова територије државе претходнице образују две или више држава сукцесора. При том, оне се слободно договарају о судбини архива државе претходнице. Ситуација у којој међу државама не постоји договор, утврђена је чланом 31. Конвенције.

Архиве државе претходнице које се односе на административно управљање неком од држава сукцесора, прелазе на ту државу. И сви остали архиви који се директно односе на нову државу прелазе у њену надлежност. Преостали документи деле се међу државама на правичан начин, уз уважавање свих релевантних околности. При томе, свака држава ће другој додати доказе о територијалним титулусима, границама, и доказе потребне за тачно одређивање докумената које поседује та држава, уз могућност размене докумената, испоруке репродукција и забрану ометања развоја друге државе, односно спречавања информисаности о историјској и културној баштини.

Приликом распадања уније између Норвешке и Шведске 1905. године, обе државе задржале су своје архиве, који за време персоналне уније нису били уједињени. Конвенција закључена између две државе 1906. године регулисала је питање поделе заједничких архива. По Конвенцији, документи који имају искључиво везе са Норвешком, компилације норвешких закона и других публикација, предаће се норвешким дипломатским представницима. Касније је, с обзиром на протокол о односу држава из 1952. године, Норвешка Шведској пренела одређене архиве који су били у њеном поседу

с) Отцепљење дела или делова територије једне државе

Приликом отцепљења дела или делова територије једне државе, остављена је слобода уговарања начина и обима преноса архива. Уколико се новонастале државе не усагласе, примењиваће се члан 30. Бечке конвенције.

Део архива државе претходнице, који је потребан за нормалан рад органа власти на територији на коју се односе треба да се налази на тој територији. Сви остали архиви прелазе на државу сукцесора. Држава претходник ће новој држави прибавити доказе о територијалним титулусима, границама и податке о значењу докумената који се преносе. Такође, државе су међусобно обавезане да другој страни испоруче, на њен захтев, одговарајуће репродукције архива. При томе се не сме дирати у право народа на информисаност о културном и историјском наслеђу, нити се сме, ускраћивањем испоруке репродукција, ометати развој државе сукцесора.

Иста правила примењују се и у случају уједињења отцепљеног дела државе претходнице са другом државом.

d) Уједињење држава

Проблематика државних архива у случају уједињења држава регулисана је чланом 29. Конвенције.

Када се две или више држава уједине и образују државу сукцесора, архиви држава претходница прелазе на државу сукцесора.

Питање сукцесије државних архива обично се решава у самом акту о уједињењу. Уколико акт о уједињењу не садржи такве одредбе, судбина архива решава се нормама унутрашњег права, али уједињене државе. Док се не донесу јединствене норме у вези са архивима, они не могу прећи на државу сукцесора, због постојања разлика у унутрашњим законодавствима држава претходница.

Пренос архива зависи и од уједињења новонастале државе. Ако акт о уједињењу говори о стварању федерације, не види се разлог зашто би архиви уопште били преношени на државу сукцесора. Са друге стране, уколико се ствара унитарна држава, потребно је спровести преношење архива на државу сукцесора. Такође, и од врсте архива зависи да ли ће бити пренети. На пример, не би било потребно преносити историјске документе који нису од интереса за нову државу, а држава претходница има интереса да их задржи. На такав начин уређен је архив Шпаније. Наиме, приликом уједињења током XV и XVI века, краљевства која су ступила у унију нису добила једнаку аутономију. То се одразило и на архиве, који тада нису централизовани, а такво је стање остало до данас.

e) Нова независна држава

Нове независне државе појављују се на међународној сцени као резултат процеса деколонизације. Проблем сукцесије архива код ових држава је специфичан, због постојања државних архива и пре

него што су те државе постале колоније. У члану 28. Конвенције, уместо термина „државни архиви” (који би се односио само на архиве државе претходнице — метрополе), користи се термин „архиви” као обухватнији, јер укључује и документе који су постојали пре колонизације.

Историјски документи пре колонијалног периода не припадају држави претходници. Они су везани за територију, и из тог разлога морају се вратити држави сукцесору, без обзира на остала питања сукцесије, и независно од тога да ли се налазе на територији нове државе или не. На пример, Италија је морала, након Другог светског рата, вратити Етиопији целокупну документацију која је била пренета у Италију.

Документи који се односе на управљање територијом — бившом колонијом, такође морају бити враћени. У Резолуцији 388А Генералне скупштине Уједињених нација од 15. 12. 1950. године, предвиђено је да се Либији након деколонизације *„враће сви релевантни архиви и документи административног карактера или техничке вредности... и сви документи повезани са имовином која се преноси”*.

Бивше метрополе су за време своје владавине доносиле акта помоћу којих су успостављале своју власт. Такви документи су обично одношени са територије колоније, непосредно пре стицања независности. Али, несумњиво је да неки од тих аката имају важности за нову државу. Било би нереално да нова држава очекује да ће, заједно са архивима, добити и те документе, из разлога што и држава претходница има разлога да их задржи. Као решење овог проблема, предлаже се да две државе, уговором о сукцесији, реше и ово питање и то изразом копија и достављањем држави сукцесору.

Држава претходница има обавезу да помогне новој држави у проналажењу докумената који су у колонијалном периоду изгубљени. Договор о архивама не сме онемогућавати развој нове државе, нити информисаност о културном и историјском наслеђу. Заштита културних и историјских архива, као и уметничких дела, регулисана је резолуцијама Генералне скупштине УН 3206/72, 3148/73, 3187/73, 3391/75, 31—40/76, 32—18/77, 33—50/78, 34—64/79. и 35—128/80.

* * *

У савременим политичким догађајима у свету, сукцесија државе има веома битно место. У последњих неколико година догодиле су се велике промене у светском поретку, почевши од уједињења Немачке, распада бившег СССР-а, до данас актуелног проблема сукцесије између држава насталих након распада СФРЈ. Иако, наизглед, постоје и много важнија питања од сукцесије државних архива, они сасвим сигурно представљају битан елемент сукцесије о коме се мора расправљати, због огромног културног, економског, политичког и историјског значаја архива.

THE SUCCESSION OF THE STATE ARCHIVES

Dejan Ukropina

Summary

Author analysis the main problems in succession of state archives. Several situations were stressed, depending on a modality of the succession of state. The basic criteria is that the archives should follow the destiny of the territory in question. However, this principle is changeable, depending on a will of the contracting parties.

Key words: state archives, modality of succession, will of contracting parties.

Соња Бркић

судија Општинског суда у Новом Саду

ПОВОДОМ ОСНИВАЊА ДРУШТВА СУДИЈА СРБИЈЕ*

У Београду је, у Палати правде, 26. априла 1997. године одржана Оснивачка скупштина Друштва судија Републике Србије. Друштво судија основано је у саставу Удружења правника Србије као добровољна, професионална, нестраначка и специјализована организација. Учесницима скупштине предочени су разлози оснивања Друштва, а затим су усвојена Програмска начела и Правила Друштва.

РАЗЛОЗИ ОСНИВАЊА

Устав Републике Србије гарантује, у складу са утврђеним принципом поделе власти, самосталност и независност судова, утврђује сталност судијске функције и непокретност судија. Устав, такође, прокламује принцип владавине права, уставности и законитости, судске заштите слобода и права грађана.

Међутим, пракса у Србији указује на раскорак између ових уставних принципа и конкретних аката и понашања, пре свега, извршних и управних органа власти. Чак, и поједине судије и судска већа, под политичким и другим утицајима, нарушавали су принцип законитости, независности и самосталности судова (на ово, посебно, указују судски спорови у вези са изборима за локалне органе власти у новембру 1996. године), чиме су грубо повредили основне уставне принципе о свом положају и улози у заштити слобода и права грађана. Уједно, овим је изазвано губљење поверења грађана у судове, законе и правду и доведени су у питање професионална част и достојанство свих судова и судија у Србији.

* Рад примљен: 17. V 1997.

Повратак поверења грађана и остваривање одговарајућег нивоа угледа и достојанства судијске професије захтеваће много времена и труда. Овај тешки задатак треба, пре свега, да обаве судије, сваки за себе, путем савесног обављања своје функције. Ипак, ово неће бити могуће урадити, без заједничких, организованих напора и акција. Како, у овом тренутку, о свему овоме, недопустиво мало брину Министарство правде, Народна скупштина и Влада Републике Србије (па, чак, и председници судова), то је једини целисходан начин да се судије организују у стално и специјализовано удружење — Друштво судија Србије.

ПРОГРАМСКА НАЧЕЛА И АКТИВНОСТИ ДРУШТВА

Програмска начела Друштва, која су у свом основном делу уграђена у Правила Друштва, одређују основну оријентацију и функцију Друштва. Она се, пре свега, огледају у опредељењима и циљевима Друштва:

- да афирмише право као струку и науку,
- да се залаже за владавину права, за правну државу и за независно и самостално судство и
- да води бригу о угледу и материјалном статусу судија и унапређењу прописа о организацији и раду судства.

У остваривању ових циљева Друштво ће:

- организовано учествовати у припреми доношења и промена значајних закона у области правосуђа, при чему ће се залагати за законска решења која обезбеђују сталност судске функције, пуни судијски имунитет и објективне критеријуме стручне компетенције судија, као и за искључење политичког фактора при избору судија и председника судова;

- организовати стручне расправе поводом уставних промена и доношења значајних закона у области правосуђа и покретати иницијативе за доношење, измене и допуне закона, других прописа и општих аката на које указује судска пракса;

- организовати усавршавање судија кроз тематска саветовања, семинаре и предавања и у томе сарађивати са правосудним органима, правним факултетима, институтима, стручним часописима, адвокатским коморама и државним органима;

- самостално издавати судске и научне публикације и сарађивати у издавању публикација других издавача у којима се обрађују питања из области права и судства.

За стимулисање у остваривању циљева и реализације активности Друштва биће установљене пригодне награде и додељивана признања на унапређењу правног система и за успешан професионални рад.

Један од приоритетних задатака Друштва је израда и усвајање Кодекса професионалне етике. Овакав Кодекс би, ваннормативно, допринео изграђивању лика судије, човека узвишене професије и високих моралних квалитета. Ово би, такође, могло да допринесе подизању стручног, образовног, моралног и културног нивоа судије и његове одговорности за законитост у раду, као и унапређивање понашања судија према странкама, сарадницима и другим учесницима у поступку, на јавним местима и у јавним иступима.

Да би се створили одговарајући услови за реафирмацију улоге судова и судија неопходне су промене у организацији правосуђа — Друштво припрема предлог новог финансирања независног судства успостављањем независног судског буџета (делом из класичних буџетских прихода, делом из судских такси) што би довело до битног побољшања материјалног положаја судова и судија и прекида са праксом механичког изједначавања плата судија са платама у органима државне управе. Побољшани материјални положај — плата и повољнији услови за решавање стамбених питања — обезбедили би такву егзистенцијалну сигурност судија да судијски позив буде привлачан, али и да судију чува од морално недостојних искушења. Све ово, такође, подразумева Министарство правде које би, у остваривању својих најважнијих функција — покретање законодавних и других иницијатива — непосредно сарађивало са судовима, односно судским колегијумима, и овим Друштвом, а не да се, као до сада фактички понаша као судовима надређени државни управни орган од чије добре воље битно зависи функционисање и финансирање судова.

На крају, треба додати да Друштво својим правилима, у циљу ефикаснијег остваривања овако амбициозних задатака, предвиђа могућност додатних облика организовања — образовање секција по појединим правним областима и гранама права, као и образовање својих одељења за подручја окупних судова.

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

Могуће је да понегде, понеко критикује стање у правосуђу прешро и приказује га црњим него што уистину јесте. Но, ван сваке сумње је, да је стање у правосуђу такво да нема места задовољству и да се оно може и мора значајно побољшати. Дакле, свака иницијатива у том правцу морала би бити добродошла.

Из, укратко наведених, програмских начела, циљева и опредељења Друштва судија Србије, очигледно је да је оснивање Друштва управо једна таква иницијатива. Поред тога, иницијатори оснивања Друштва и људи који га у овом тренутку воде — да поменемо само др Зорана Ивошевића, судију Врховног суда Србије и др Слободана

Вучетића, судију Уставног суда Србије — од несумњивог су стручног и моралног ауторитета.

Имајући ово у виду, потпуно су нејасни разлози и мотиви одређеним отпорима који су се јавили у поводу оснивања Друштва. При томе, неки од њих су активни (писмо в. д. председника Врховног суда Србије председницима судова), а неки пасивни — чињеница, на пример, да је, у моменту оснивања Друштва, од преко 120 судија новосадских судова, Друштву приступило само њих четрнаест.

ГОДИШЊИЦА КОЈА НИЈЕ СМЕЛА БИТИ
ЗАБОРАВЉЕНА*

Прошле 1996. године се навршило 650 година или шест и по векова од када је Србија постала царевина. Далеке 1346. године, краљ Душан, у историји познатији као Душан Силни, крунисан је за цара Срба и Грка у Скопљу.

Ово писање посвећено је основној запитаности како обележавамо важне датуме из наше историје. Чекао сам да бих утврдио да ли је то обележавање пропуштено или пак „одложено”. Како сад ствари стоје, ради се о пропушту, јер су неке друге историјске чињенице обележене.

Овај текст нема научне претензије, али има намеру да покрене озбиљну научну расправу.

Вратимо се 16. IV 1346. години, када је дотадашњи краљ Стефан Душан, познатији у историји српског народа као Душан Силни, крунисан за цара Срба и Грка. Крунисање је обављено у Скопљу које је тада било у саставу српске државе, која је била моћна и чија је граница на југу допирала до некадашње границе СФРЈ са Грчком.

Цар Душан је значајна личност не само зато што је био велики владар јаве Србије, него и због чињенице да је допринео стварању писаних закона. То се могу уочити два посебна облика: преводи с једне стране, повеље, уговори и коначно *Душанов законик*, с друге стране.

У Душаново време био је значајан преводилачки рад византијских законских зборника.

Споменимо превод *Синџајме* Матије Властара из 1335. године, који је представљао зборник црквених и грађанских закона. Ова *Синџајме* била је гломазна, непрактична за употребу па је сачињен извод из тог превода, и тај извод је био прикључен уз *Душанов законик*. Такође у то време је прерађен и *Јустинијанов закон*, што представља компилацију *Номоса Георгијкоса*, византијског аграрног законика из VIII века. Постојале су две верзије: дужа и краћа, која је била прикључена уз *Душанов законик*. Од повеља вреди споменути *Арханђеловачку повељу Стефана Душана* из 1348. године, која садржи одредбе о обавезама меропа, занатлија и др. Затим *Повељу краља Душана краљу Кроју* из 1343. године, па *Повеља цара Душана Котбору* из 1351. године. Уговора је било више, али најважнији је онај који датира из

* Рад примљен: 4. III 1997.

1349. године, који је у ствари био узорни уговор, по коме су сви каснији уговори с Дубровником, до пропасти српске државе, закључивани. Овим уговором решена су питања царине коју су Дубровчани плаћали на месту продаје; за евентуалне спорове надлежан је српски суд; са насуканих дубровачких бродова Срби нису смели било шта узимати; Србија је била дужна да накнади штету Дубровнику за случај пљачке неког Дубровчанина на територији Србије. У случају рата Србије и Дубровника, Дубровчани су имали могућност да се у року од 6 месеци слободно врате у Дубровник; забрањен је Дубровчанима пренос оружја у земље са којима се граничи Србија.

Пре доношења *Законика*, 1346. године Српска архиепископија проглашена је за Патријаршију.

Владавина Душана Силног је обележена великом законодавном активношћу, која се поред већ изнетог, огледа у доношењу *Законика*. *Душанов законик* је настао као последица јачања централне власти у Србији, која је у својој тадашњој територији имала народе на различитом степену привредног и културног развика, разликама у вери, језику, обичајима. То је била вишенационална држава, какве су се у Европи много касније почеле стварати.

Циљ *Душановог законика* је био да те све различитости уједначи, а да народе који су се нашли у српском царству натера на поштовање српских закона и да на тај начин прихвате српско држављанство. *Душанов законик* у потпуности штити интерес тадашњег феудалног друштвеног уређења, владајуће класе феудалаца с царем Душаном на челу; овим *Закоником* је осигурала свој владајући положај, обезбедила покорност себара. Утврђено је да *Душанов законик* садржи 201 члан од којих су само прва 83 члана систематизовани. *Душанов законик* садржи одредбе о цркви (првих 38 чланова), сталежима (од чл. 39. до 62), владару, трговини и др. Треба рећи да су облигационо-правни односи релативно мало нормативно обрађени. Обрађени су залога, одговорност депозитора. Како је већ речено, право и обавезе цркве регулисани су у првих 38. њихових чланова. Цркве и манастири су имали привилеговани друштвени положај. Црква је имала право да суди по световним и духовним предметима који се односе на свештенство и црквене чиновнике. Неке одредбе закона регулишу борбу против корупције у црквеним редовима. Члановима 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10 и 21. установљен је црквени брак и истиче се став против богумила и католицизма. Борба против католицизма је одговор на покушаје католичке цркве да потчини православну цркву и израз борбе против покушаја католичких земаља (Мађарске) да Србију потчине, учине зависном, вазалном државом. Из става према богумилима, изгледа да су богумили и даље представљали опасност за српску државу, па је за њих прописана телесна казна. *Закоником* је била изразито заштићена баштинска својина, па је зајемчено и баштинско право над отроцима. Баштина је оптерећена порезом — соће. Решено је и наследно право у односу на баштину. *Законик* регулише право или обавезе властеле који су били чланови владајућег савета и државних сабора. *Законик* садржи одредбе о кривичном праву, азилу, о градском становништву и многе друге.

Душанов законик по својој природи је Законик о државном и јавном праву, који се заснивао на рецепцијама византијског права. Оваква државно-правна синтеза *Законика* говорила је, за оно доба, о високом степену правне образованости и нивоу правне мисли. И једно и друго заслужују једну

озбиљну елаборацију након шест и по векова од тих догађаја у нашој државно-правној историји.

Душанов законик и државни услови, а тиме социјални и економски услови у којима је он настао у нашој историјској науци о држави и праву нису довољно расветљени, па стога ни раније ни садашње генерације нису упознате са величином тог државно-правног подухвата, који заслужује пуну пажњу. У *Душановом законик*у можемо препознати читав низ корена садашњих модерних идеја, а нарочито оне идеје које говоре о самосталности судије, о самосталности, независности суда, о подели власти. Та идеја је касније код Монтескијеа у „духу права” образложена као подела власти.

Све ово даје за право да се посвети далеко већа пажња средњовековној правној мисли, која је у свако доба била претеча картезијанства.

Цар Душан Силни је створио националну државу, много раније од националних држава Европе из прве половине XIX века.

Цар Душан је препознао да свет признаје само моћне и јаке државе какву је он створио. Цар Душан је најбољи потомак Стефана Немање, осећао је стремљење српског народа на чијем челу се налазио храбар и одважан. После цара Душана дошао је Урош Први, Урош Нејаки. Нажалост нејаким Уроша у протеклом периоду је било више на штету српске државе и народа.

Из свега изложеног, немамо разлоге да занемаримо сопствену историју и не треба да падамо на колена пред разним белосветским „демократима”, које хоће да нам створе „бољу” будућност, да олако прихватамо нове или старе мондијалистичке правце на сопствену штету. Нисмо геноцирани народ, а о геноциду над индијанским племенима нека уче деца новог континента, што се не дешава. Зато обновимо нашу светлу и часну историју и држимо се наше традиције.

Зоран Милошевић Вучевић

ГОДИШЊИЦА КАО ПОВОД ЗА ПОЛИТИЧКЕ ПОДУКЕ

Уређивачки одбор *Гласника* не сматра пропустом изостављање обележавања годишњице промене државног уређења или доласка на власт било ког властодршца, па ни годишњице крунисања краља Душана за цара Срба и Грка. *Гласник* није ни историјски ни политички часопис и не сматра се позваним да обележава државно-политичке догађаје.

На самом почетку свог рада Уређивачки одбор у овом саставу објавио је намеру да издаје бројеве посвећене одређеним темама. Најава посебних тема подразумевала је позив сарадницима и читаоцима, а пре свега адвокатима, да и сами предлажу друге теме и шаљу своје прилоге. У том смислу нема сумње да би била интересантна и тема *правно наслеђе Србије из времена цара Душана*, о чему заправо г. З. М. Вучевић и пише.

Разлог нашег коментара је приметна недобронамерност г. З. М. Вучевића, који се, како произилази из његовог текста, најпре притајио и чекао да види да ли ћемо се сетити тако важног историјског догађаја и његове годишњице, а када је закључио да је наш пропуст намеран („чекао сам да бих утврдио да ли је то обележавање пропуштено или пак 'одложено'”), искористио прилику да нам одржи лекцију из патриотизма и познавања националне историје државе и права.

Обележавали смо и обележаваћемо годишњице везане за подухвате или за рођење или смрт личности које су од значаја за право и мисао о праву. Обележићемо и годишњицу *Дуцановој законика*.

Није тачно да смо обележавали било какве „друге историјске чињенице”.

Жао нам је што г. Вучевић није детаљније образложио своју оригиналну поставку да је средњовековна правна мисао била претеча картезијанства, осим ако на уму није имао само хронолошки редослед.

Не знамо чему г. Вучевићу служе већ помало овештале фразе о „белосветским 'демократима'” и олаком прихватању „мондијалистичких праваца”, осим ако нису у функцији политичког прекоревана и подучавања и уколико му и број посвећен Декартовом доприносу правној мисли служи као пример посрнућа или „падања на колена” пред мондијализмом и белосветским демократима!

Наравно, као и г. Вучевић, не сматрамо да су Срби геноцидан народ, али смо, како се чини, за разлику од г. Вучевића уверени да геноцидних народа нема.

Не игноришемо историју и традицију, али чинимо напор да што боље сагледамо и оценимо стварност и перспективе.

Најзад, нескривени сарказам г. Вучевића даје нам слободу да, премда нерадо и свесни лоше упоредивости примера, узвратимо питањем које ни само није лишено сарказма: да ли ће нам, након истека ове године, у којој се навршава 80 година од Октобарске револуције, неки од припадника странке комуниста, чији је иначе у монопартијско време г. Вучевић био ревносни и дугогодишњи активиста, замерити што и ову годишњицу нисмо обележили?

Уреднички одбор „Гласника” АКВ

Срђан Шаркић: „СРЕДЊОВЕКОВНО СРПСКО ПРАВО”

Матица српска, Нови Сад 1995, стр. 128

У библиотеци „Свезнање” Матице српске издата је и књига *Средњовековно српско право* др Срђана Шаркића, професора Правног факултета у Новом Саду. Колико ова Матичина библиотека, толико и ово дело привлачи пажњу не само уже стручне већ и шире читалачке публике. Смисао ове библиотеке је да се сажето, али квалитетно и прецизно обрађују поједина питања о важнијим појавама и проблемима. Избор дела проф. Шаркића за објављивање са таквом издавачком концепцијом није могао бити срећнији. Оно својом садржином и начином обраде, избором теме и стилем потпуно одговара основној интенцији ове библиотеке и из више разлога је добро дошло баш у ово време, у којем се све чешће прошлост тумачи због дневних потреба па смо већ низ година преплављени псеудонаучном и псеудоисторијском литературом. Овог пута се срећемо са врло читљивим, преглантно писаним, прегледним и занимљивим штивом, које је могао да нам представи само изврстан стручњак и педагог. Истовремено, иако популарно писана, књига не губи свој основни научни квалитет. Пружа нам поуздане информације и интерпретацију значајног периода у развоју српске правничке културе, одређује њене битне одлике и садржај, па тако постаје један од путоказа за утврђивање основних праваца цивилизацијског континуитета српског народа.

Књига је конципирана тако, што обрађује средњовековно српско право на начин који је схватљив и близак данашњем поимању система права. Поред увода, у којем се одређују правни извори овог права и значења израза „закон” и „право” у том периоду, посебна поглавља су посвећена статусном и државном праву, а потом приватном (грађанском) и кривичном, да би се на крају обрадила основна питања тадашње организације правосуђа и судски поступак. Нарочито треба истаћи промишљено представљену библиографију извора и одабране литературе о средњовековном српском праву. Прецизно уређен индекс имена олакшава употребу ове корисне и уједно симпатичне књиге.

Аутор констатује да се о средњовековном српском праву може говорити тек од XII века, јер се тада јављају први текстови са правном садржином, а касније су правни споменици бивали све бројнији, разноврснији и садржајнији. Прецизно се идентификују правни извори (повеље, уговори са Дубров-

* Рад примљен: 27. II 1997.

ником, правне компилације, закони, статuti) и њихово тадашње правно значење. Посебна пажња се, разумљиво, посвећује *Душановом закону*, који је, мада се сматра самосталним делом српског законодавства, ипак рађен под снажним утицајем византијског права: он је „најбољи доказ стварног прихватања византијског права, тачније, државноправне идеологије Источног римског царства у Србији”. Отворено је питање, у којој се мери и колико дуго тај правни систем примењивао, јер о томе имамо мало података.

О појму „закон”, којим се проф. Шаркић исцрпно бавио у једној својој посебној студији, у овом делу се дају само основне информације. Значења израза „закон” и „право” у средњовековној Србији нису била устале. У Византији никад није био изграђен неки општи појам права, али постоји правни извор (и српског права) у којем се изричито каже, да се „закон доноси ради оног што се дешава у већини случајева, а не у ретким случајевима; затим да закон не настаје ради оног што се може десити у једној жупи, и да се законодавство може прекршити само једанпут или двапут”. Наводе се занимљиве кованице изведене из речи „закон” које немају само лингвистички смисао. Закључак је, да у највећем броју случајева, термин „закон” у српским правним споменицима значи правно правило (*regula iuris*), или још шире, правило уопште. Истовремено, било је раширено и партикуларно значење правног правила са различитом садржином (територијално, персонално, предметно с обзиром на поједина правна питања и сл.).

У статусноправном смислу Србија је слојевито друштво (властела, себри, градско становништво, странци). То индиректно указује на присуство веће динамичности овог друштва него што се то обично мисли. Аутор нас информира о основним статусним питањима ових категорија људи. Упозорава да у средњовековној Србији није постојао систем тзв. вазалних лествица, да је важило правило да једнак једнаком суди, да извори не праве јасну разлику између баштине и проније, а да је назив „себри” био назив за све (пре свега сеоско) зависно становништво, да је назив „меропси” неразјашњен, да је била раширена појава бекства меропаха са имања и развијен систем мера за њено спречавање, да им је положај био врло тежак због бројних феудалних обавеза али и да је цар Душан настојао да их заштити, да је основно значење речи „влах” везан за зависну скупину сточара и земљорадника а не за етничку групу и да им је положај био сличан положају меропаха, да је положај отрока био сличан положају роба (лична и наследна својина властелина), да је парохијално, сеоско свештенство било врло бројан и разноврстан staleж, а да је градско становништво било хетерогено као и правни положај градова (градови у унутрашњости, приморски, освојени од Византије). Странаца у средњовековној Србији био је знатан број, стално или привремено настањених (трговци, рудари, у владаревој служби, војни најамници).

На челу државе био је владар. Аутор посебно анализира титуле владара, њихову надлежност, законодавни рад, судску функцију, вођење спољне политике, организовање државе, правни статус двора и др. Занимљиво је да у области приватног права правни споменици садрже мало одредаба, а да су правне установе из ове области, односно дефиниције неких усанаова, махом преузете из византијског права. Није извесно да ли су оне заиста одражавале правне односе у тадашњој Србији. Због тога се анализа ових усанаова заснива на домаћим изворима. Право својине је подељено, што је одраз општег феудалног схватања својине (*dominium eminens*, *dominium directum*, *dominium utile*). Два су основна појма везана за својину: баштина (властeosка,

црквена и меропашка) и пронија (забрањен промет). Постојао је и оригиналан (лаз или крчевина и одржај) и деривативан начин стицања својине. О облигационом праву српски правни споменици дају врло мало података. Сачувана су само два купопродајна уговора, а подаци о осталим су ретки и узгредни. Ипак анализа текстова указује да је функционисало неколико облигационоправних уговора (купопродаја, закуп, остава, размена, поклон, залога).

И поред настојања да се брачни и уопште породични односи законом подведу под надлежност цркве, „то није било нимало могуће јер су се у породици најдуже сачували трагови обичајног права из многобожачког периода”. Брак се склапао или отмицом или куповином невесте. Правни споменици XIII и XIV века помињу породичну задругу, која се задржала све до XIX века. О наследном праву је врло мало података у правним споменицима овог времена, па је по аутору вероватно примењивано обичајно право, али на основу правних споменика из XIV века може се закључити да се правила разлика између законског и тестаменталног наслеђивања, иако из овог времена није сачуван ниједан тестамент.

Многобројни су споменици и пре *Дуциановој законика* који говоре о кривичном праву. Поступно се све више осећао утицај византијског права (нпр. формално схватање кривичног дела). Аутор нам представља врло широк и занимљив репертоар тадашњих кривичноправних појмова и устанаова. Средњовековно српско право није изградило неки систем кривичног права. Пре *Дуциановој законика* преовладавала је колективна одговорност коју задржава и овај законик, али под утицајем византијског права индивидуална одговорност постаје правило. Представља се и широк репертоар световних и духовних казни, које се често комбинују. У средњовековној српској држави постојао је сложен судски систем. Ту сложеност писац објашњава постојањем више слојева становништва. У том смислу нас информисше о црквеним и градским судовима, судовима за странце и властелинским судовима. Није се правила разлика између кривичног и грађанског поступка, што је одлика права већине феудалних држава. Кривични прогон се сматрао приватном ствари. Постојао је широк спектар рационалних и ирационалних доказних средстава (заклетва, клетвеници — поротници, божји судови, свод, обличеније, сведоци, исправе). У погледу доношења пресуде посебна се пажња скреће на одредбе чл. 171. и чл. 172. *Дуциановој законика*, које у себи садрже елементе уставности. Судијама се налаже да поступају по закону, „а да не суде по страху царства ми”, односно да суђење по правди буде изнад цареве наредбе. Ове су одредбе преузете из *Василика*, византијске збирке из X века, „и нису самосталан производ српског права, како су веровали научници XIX века”.

Оваквим садржајем своје књиге, проф. Шаркић нам је дао кратак, прегледан и поуздан, али и методолошки поучан увод и основ за опште упознавање и подсећање(!) на средњовековно српско право. Због тога овакву књигу увек треба имати при руци. Треба, на крају, нагласити још једну њену врлину. Наиме, аутор максимално користи изворе као научну грађу у обради појединих питања. На тај начин смо и као читаоци у сталном контакту са „живом” историјом и „историјским материјалом”. Упутно је, сугерише нам аутор, увек од њега полазити и стално му се враћати (познати став: „Назад, ка изворима!”), јер он увек може бити, и на жалост често јесте, прекривен талозима предрасуда, историографских интерпретација које могу имати различите разлоге и поведе, па и ненаучне. Избор историјских чиње-

ница у овом делу је смислен и служи сврси дела, предметно уједначен и уклопљен у један, мада кратак (и утолико тежи за писање) системски преглед средњовековног српског права. Због свега тога ова књига превазилази значај обичног приручника и информатора. Пример је како треба прићи прошлости која се воли и цени, али према којој, управо зато што се поштује, треба успоставити критички однос. Професор Шаркић је у томе успео.

*Др Сјанко Пихлер
професор Правној факултету у Новом Саду*

БЕОГРАД, 15. април 1997. — Народна скупштина Републике Србије именовала је за председника Републичке изборне комисије г. Балшу Говедарицу, третирајући га, упркос чињеници да законом такав статус није прописан, као в. д. председника Врховног суда Србије. Име г. Говедарице, иначе, повезивано је са низом повреда закона учињених приликом протеклих избора за локалне органе власти. Независна комисија Удружења правника Србије утврдила је средином децембра 1996. године да у судским поступцима није поштовано начело утврђивања истине, да је злоупотребљен правни институт пуне судске јурисдикције, да је једној од политичких организација ускраћено учешће у поступку и да се сви ови пропуси, будући да је поводом ванредних правних лекова одлуке доносило Веће Врховног суда Србије (којем је по правилу председавао управо г. Говедарица), не могу приписати незнању, већ једино грубом нарушавању независности и самосталности суда и непристрасности суђења (видети *Гласник АКВ* бр. 12/96, стр. 519 и стр. 522—523). Због свега овога је, између осталих, и Управни одбор Адвокатске коморе Војводине 10. јануара 1997. године тражио разрешење г. Говедарице (видети *Гласник АКВ* бр. 12/96, стр. 521).

Уместо да евидентне злоупотребе, које је и власт признала доношењем „*lex specialis-a*“, послуже као разлог за утврђивање одговорности, оне су неке од виновника довеле у позицију да се и у наредним изборима нађу у позицији главних арбитра!

* * *

БЕОГРАД, 16. април 1997. — Правни режим станова у зградама задужбина поново је измењен. У чл. 17 ст. 1 тач. 4 Закона о становању (Сл. гл. РС бр. 50/92. од 25. VII 1992) било је прописано да се од откупа станова у друштвеној својини изузимају станови који се налазе у задужбини или су припадали задужбини, „ако власник друкчије не одлучи“. Законом о изменама и допунама Закона о становању (Сл. гл. РС бр. 33/93. од 4. V 1993) брисане су речи „ако власник друкчије не одлучи“, а додата је норма која прописује да је „ништав уговор о откупу стана који је изузет од откупа одредбама члана 17 Закона“. Народна скупштина Републике Србије 16. IV 1997. године донела је нови Закон о изменама и допунама Закона о становању, којим прописује право на откуп задужбинских станова, уколико задужбина у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона не обнови рад, односно не отпочне са остваривањем својих циљева (Сл. гл. РС бр. 16/97. од 16. IV 1997).

Када се има у виду да задужбина, пре ступања у државину или пре почетка економске експлоатације станова и зграда који чине материјалну основу њене егзистенције, практично нити може да обнови рад нити може да отпочне са остваривањем својих циљева, произилази да су последњом

новелом Закона о становању *de facto* укинуте све задужбине чија је имовина својевремено национализована и до данас није враћена.

* * *

НОВИ САД, 18. април 1997. — Издавачка кућа „Службени гласник” представила је Прву књигу Јустинијанових *Дигести* у преводу професора Правног факултета у Новом Саду, др Антуна Маленице.

* * *

НОВИ САД, 19. април 1997. — На редовној годишњој Скупштини Адвокатске коморе Војводине одлучено је да се Адвокатска комора Војводине непосредно учлани у Међународну унију адвоката.

* * *

БЕОГРАД, 24. април 1997. — На снагу је ступио Закон о изменама и допунама Закона о судским таксама (Сл. гл. РС, бр. 16/97. од 16. IV 1997), којим су судске таксе повећане у распону од 250% до 3.000%. Министар правде у Влади Републике Србије, г. Аранђел Маркићевић, оценио је да ће овакво повећање побољшати ефикасност судова, ограничити поступке на односе који су заиста спорни и онемогућити мотиве срачунате на одуговлачење или избегавање обавеза.

Министар је, очигледно, у уверењу да је проблем ефикасности суда само у количини а не и у квалитету рада и да између правне основаности интереса грађана и њихове економске моћи постоји директна узрочна веза. Осим тога, министар је некако закључио да су иницијални таксени обвезници, а то значи они који суду подносе тужбе и предлоге, главни узрочници одуговлачења поступка и избегавања обавеза. Уз овакве резоне функционера који би требало да је најбоље упућен у рад и организацију правосуђа мали су изгледи да ће се правосуђе наћи на путу изласка из кризе.

* * *

БЕОГРАД, 26. април 1997. — Иницијатива тридесетак судија београдских судова опште и специјалне надлежности свих нивоа за оснивање професионалног, струковног удружења успешно је реализована. У Палати правде одржана је оснивачка скупштина Друштва судија Србије.

Друштво судија Србије основано је у оквиру Удружења правника Србије, као професионално, специјализовано, добровољно и ванстраначко удружење. Чланство у Друштву постаје се попуњавањем и потписивањем приступнице. У тренутку оснивања Друштву је приступило око 500 судија из целе Србије (од око 2500, колико их у Србији има).

Оснивачкој скупштини је присуствовало 139 судија. Скупштина је усвојила Пословник о раду Скупштине, Програмска начела и Правила Друштва судија Србије. На скупштини је изабран председник, два потпредседника и 18 чланова Управног одбора. За председника је изабран др Зоран Ивошевић, судија Врховног суда Србије, а за потпредседнике Мирослав Тодоровић, судија Окружног суда у Београду и Верица Стаменковић, судија Окружног суда у Нишу. Са подручја Војводине у Управни одбор изабрани су Соња Бркић, судија Општинског суда у Новом Саду, Вера Шупица, су-

дија Окружног суда у Зрењанину, и Милисав Зорић, судија Општинског суда у Сомбору.

Скуп су поздравили, говорећи изузетно афирмативно о реализацији идеје о оснивању Друштва, др Слободан Перовић, председник Удружења правника Југославије, проф. др Миодраг Орлић, председник Удружења правника Србије, проф. др Павле Николић и др Небојша Шаркић, помоћник министра правде у Влади Републике Србије.

На Скупштини је критикован поступак в. д. председника Врховног суда Србије, г. Балше Говедарице, који је у писмима упућеним председницима судова о Друштву изнео негативан суд и приписао му политичке циљеве.

* * *

СУБОТИЦА, 26. април 1997. — У организацији Савеза за заштиту људских и мањинских права *Равноправноси* из Суботице, одржано је саветовање о људским правима у истражном и кривичном поступку у Југославији.

* * *

СОКОБАЊА, 8—9. мај 1997. — У организацији Удружења за пенологију Југославије и Удружења за кривично право и криминологију Југославије одржано је саветовање о кривичноправном и пенолошком аспекту кривичних санкција институционалног карактера. Један од повода за саветовање био је и нови Закон о извршењу кривичних санкција (Сл. гл. РС бр. 16/97. од 16. IV 1997) који ће ступити на снагу 1. I 1998. године.

* * *

БРЕЗОВИЦА, 14—17. мај 1997. — На предлог Министарства правде Републике Србије одржано је још једно у низу саветовања о новом Закону о радним односима.

С. Б.

Др Јанко Кубињец
адвокат у Бачком Петровцу

ПРАВО НА ЗАСТУПАЊЕ КАО ПРЕТХОДНО ПИТАЊЕ*

Општинском суду Бачка Паланка је исто лице поднело три тужбе у име фудбалског клуба „С“ из П. против физичких лица. Подносилац тужбе се у тужби представио као председник ФК и тиме законски заступник тужиоца. У одговору на тужбу тужени су навели да подносилац тужбе није председник клуба јер одлука о његовом избору није легална, те да самим тим то лице није ни законски заступник ФК. Тужени су уз одговор на тужбу поднели доказ да је пред надлежним органом управе — Општинским секретаријатом за унутрашње послове Бачка Паланка — покренут управни поступак ради утврђивања да скуп на коме је подносилац тужбе изабран на функцију председника клуба, као и сама одлука о избору нису легални, те су предложили да општински суд одреди прекид парничног поступка до окончања управног поступка, с обзиром да је спор о личности председника ФК, односно законског заступника претходно питање. Овде одмах треба рећи да тужени фудбалском клубу нису оспоравали активну легитимацију ни у једној од ових парница.

Општински суд Бачка Паланка је у све три парнице одредио прекид поступка до правоснажног окончања наведеног управног поступка. Против оваквих одлука ту-

жилац се жалио а Окружни суд Нови Сад — као другостепени суд — је у једном предмету жалбу тужиоца усвојио и првостепену одлуку преиначио тако што је одредио наставак прекинутог поступка, док је у преостала два предмета жалба одбијена а првостепене одлуке су потврђене. Треба рећи и то да различите другостепене одлуке није донело исто судско веће.

По мом мишљењу, пажњу заслужује решење окружног суда којим је жалба усвојена и то не толико због саме одлуке у меритуму колико због аргументације изнете у образложењу али и због начина на који је аргументација пружена.

У образложењу другостепене одлуке посл. бр. Гж. 836/96 од 27. марта 1996. г. се, поред осталог, наводи (курзив је мој): „Основано тужилац у жалби указује да је првостепени суд одредио прекид поступка због погрешне примене материјалног права. У образложењу нападнутог решења првостепени суд наводи да је ту одлуку донео зато што су тужени оспорили активну легитимацију, за *јавној* заступника тужиоца, и да је пред СУП-ом Бачка Паланка покренут у том циљу управни поступак те да исход тог поступка представља претходно питање за решење текуће парнице. Наиме, *ујавни* *поступак* и управни спор могу се са успехом водити само *јавној* *ујавној* *акци*, а одлука годишње конференције тужиоца која је

* Рад примљен: 5. V 1997.

одржана 10. децембра 1995. г. није управни акт пошто је по Закону о управним споровима управни акт само онај који доноси државни орган, организација удруженог рада или друга самоуправна организација или заједница у вршењу јавних овлашћења, којим се решава о извесном праву или обавези одређеног појединца или организације у каквој управној ствари. Годишња конференција фудбалског клуба „С“ из П. и одлуке које је та конференција донела, нису донете у вршењу јавних овлашћења *нити су се њима решавале* о извесном праву или обавези одређеног појединца или организације у каквој управној ствари, јер то јавно овлашћење *оне немају* нити је то законом признато. Првостепени суд је дужан, да као претходно питање оцени *активну легитимацију* тужиоца у овој парници, те да ли је тужилац ваљано заступан од председника З. П. из П. по важећем Статуту тужиоца, или му је изгласано неповерење 28. августа 1994. године. *Решавање овој питања не спада у надлежност управној институције или управној спора* већ у надлежност редовног суда, те стога нису испуњени услови из члана 213. став 1. тачка 1. ЗПП-а, за одређивање прекида поступка.”

Језичку димензију овог образложења нећу коментарисати, већ одмах прелазим на коментар правне аргументације.

У цитираном другостепеном решењу се наводи да одлука годишње конференције (скупштине) фудбалског клуба о избору председника клуба није управни акт — што је исправно становиште и што међу странкама у том поступку и није било спорно. Међутим, другостепени суд из ове тачне премисе изводи погрешан закључак да то значи да се одлука годишње конференције клуба не може оспоравати у управном поступку, односно — у даљем току ствари — и у управном спору. Одлука годишње конференције клуба се, напротив, може оспоравати у управном поступку, што је изричито одређено одредбом чл. 25. Закона о друштвеним организацијама и удружењима грађана.

Недовољно изнијансирана примена права је видљива из формулације другостепеног суда која гласи: „наиме, управни поступак и управни спор могу се са успехом водити само против управног акта (...)”. Тачно је да се управни спор може водити само против управног акта, али то овде није битно јер тужени у овој парници и нису тражили прекид поступка због покренутог управног спора него због покренутог управног поступка. Није тачно да се управни поступак може водити само против управног акта. Управни поступак се не води против управног акта, него управо ради његовог доношења, с обзиром да пре управног поступка и нема никаквог управног акта.

Дакле, управо због тога што одлука годишње конференције фудбалског клуба није управни акт, покренут је управни поступак ради доношења управног акта у тој управној ствари. Да је одлука конференције управни акт, не би био покренут управни поступак него управни спор.

У образложењу другостепеног решења се даље наводи да је првостепени суд дужан да оцени активну легитимацију тужиоца (ФК „С”), као и да то питање — како се наводи — „не спада у надлежност управног поступка или управног спора већ у надлежност редовног суда (...)” — што је и тачно али је небитно с обзиром да тужиоцу нико није оспоравао активну легитимацију, него је наводном законском заступнику тужиоца оспоравано право на заступање тужиоца. Дакле, другостепени (додуше, у тој парници и првостепени) суд није довољно изнијансирано разматрао захтев тужених за прекид поступка, односно није довољно пажње посветио разлици између проблема активне легитимације и проблема заступања — што су, свакако, два различита и међусобно сасвим невезана проблема.

Кратко речено, образложење наведене одлуке није преседан на коме би требало да се изграђује судска пракса.

**СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА
одржане 19. 04. 1997. године**

1. Утврђује се Нацрт Предлога за измену и допуњу Статута Адвокатске коморе Војводине.

2. Утврђује се Предлог за избор Изборне комисије у саставу:
Председник Изборне комисије

1. Оливера Будаков, адвокат у Новом Саду

Заменик председника Изборне комисије

1. Марушић Небојша, адвокат у Новом Саду

Чланови Изборне комисије

1. Дубајић Душан, адвокат у Сомбору; Радишић Душан, адвокат у Сомбору (за заменика члана)

2. Бјелетић Биљана, адвокат у Старчеву; Букић Мирко, адвокат у Сремској Митровици (за заменика члана)

3. Бачић мр Славен, адвокат у Суботици; Улијан Марта, адвокат у Ади (за заменика члана)

3. Утврђује се предлог за избор председника Основног дисциплинског суда:

1. Вулић Бранислав, адвокат у Новом Саду

2. Мисиркић Борбе, адвокат у Руми

4. Утврђује се предлог за избор члана Управног одбора:

1. Матић Борбе, адвокат у Зрењанину

5. Радишић Гутеша Весна, дипломирани правник, рођена 05. 09. 1965. године, уписује се 19. 04. 1997. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Зрењанину, Трг републике 1/1.

6. Брише се из Именика адвокатских приправника Радишић Гутеша Весна, адвокатски приправник код Радишић Михајла, адвоката у Зрењанину, са даном 19. 04. 1997. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

Уреднички одбор „Гласника“ моли своје сараднике да текстове за објављивање опреме уважавајући следеће сугестије:

- име, презиме, звање и занимање аутора исписати у левом углу прве странице изнад наслова, у прилозима за рубрике „чланци“ и „расправе“, а за рубрику „прикази“ и остале рубрике, на крају текста;
- радове куцати на пуној хартији само са једне стране листа, са таквим проредом и рубом да на једној страни има око 28 редова са по 60 словних места у реду;
- обим радова не би требало да прелази за чланке 15 страница, за расправе 10 страница, а за приказе и остале прилоге 6 страница;
- речи које треба да буду штампане латиницом, подвући црвеним, а речи које треба да буду штампане курзивом подвући црним или плавим;
- фусноте сврстати по редним бројевима на крају текста, у истом прореду као текст, уз навођење података овим редом: име или иницијал имена и презиме аутора, назив дела или часописа, број књиге или тома (ако постоје), место издавања, година издавања (за часописе број и годиште), број странице (иза скраћенице стр.); ознаку *op. cit.* користити уместо назива дела и места и године издавања када се исто дело поново цитира на прескок, а ознаку *ibid.* када се исто дело цитира узастопно;
- радове треба потписати и уз њих приложити податке о адреси, броју телефона и броју жиро рачуна аутора;
- уз чланке је пожељно приложити сажетак на српском (иза наслова) и енглеском језику (иза завршетка текста), са кључним речима, не дужи од половине једне куцане странице.

ГЛАСНИК АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

излази 12 пута годишње
у месечним свескама

Оснивач, власник и издавач: Адвокатска комора Војводине.
Годишња претплата: за земљу 180,00 дина, за иностранство
40 USA долара (жиро-рачун број 45700-678-2-2047
са назнаком „за Гласник“)

Овај број закључен је 17. V 1997. године.

Према мишљењу Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01-412/91-01 од 11. априла
1991. године на ову публикацију плаћа се основни
порез на промет по Тарифном броју 8. став 1. тачка 1.
алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Компјутерски слог: Младен Мозетић, ГРАФИЧАР, Нови Сад

Штампа: ГРАФО-ОФСЕТ, Сремска Каменица

